

Rapport

PRINSJESDAGPEILING 2018

Peiling I&O Research september 2018
13 september 2018

Kiezers vallen kabinet af om dividendbelasting

Voor het eerst meer dan de helft kiezers ontevreden over Rutte III

Op dit moment is 56 procent van alle kiezers ontevreden over het kabinet Rutte III, 40 procent is tevreden. Voor het eerst sinds het aantreden van dit kabinet zien we dat de meerderheid van de kiezers *ontevreden* is over het kabinet.

Dividendbelasting aanjager ontevredenheid

Als reden noemen ontevreden kiezers spontaan massaal de afschaffing van de dividendbelasting. Bijna twee derde (64%) is hier tegen. Dit zijn met name kiezers van SP, GroenLinks, PvdD en FvD, maar ook kiezers van D66, CDA en CU zijn in meerderheid tegen. Kiezers die nu op de VVD zouden stemmen, zijn als enige per saldo voor (47% voor, 35% tegen), maar onder kiezers die in 2017 op de VVD stemden is dat andersom: 46% tegen, 34% voor.

Regeringspartijen leveren in

Het meest ontevreden over het kabinet zijn kiezers van de oppositiepartijen. Kiezers van de regeringspartijen zijn tevredener, maar ook hier wordt gemord. VVD-kiezers uit 2017 zijn weliswaar het meest tevreden, maar een kwart is dat niet. Van de toenmalige kiezers van ChristenUnie en D66 is een derde ontevreden, van de CDA-kiezers zelfs 45 procent.

VVD, CDA en D66 verliezen aanhang

Als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, zou de VVD nog steeds de grootste partij van Nederland zijn, met 26 zetels. Maar ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen leveren VVD (-7), CDA (-4) en D66 (-6) zetels in. De ChristenUnie is de enige regeringspartij die op (lichte) winst staat (7 zetels, +2). Samen zouden de coalitiepartijen nu 61 zetels halen.

GroenLinks groeit gestaag door

Aan de linkerkant van het spectrum zien we GroenLinks gestaag groeien, nu naar 19 zetels (+5 t.o.v. 2017), waarmee het de tweede partij van Nederland zou zijn. De PvdA (11) laat een bescheidener groei over de langere termijn zien (+2 t.o.v. 2017). De SP (14) noteert een groei van 3 zetels ten opzichte van juni, maar is ten opzichte van 2017 stabiel. De drie linkse partijen samen zouden nu 44 zetels halen, wat er in maart 2017 nog 37 waren, dus 'links' als geheel groeit enigszins.

ChristenUnie-politici populair; van VVD'ers alleen Klaas Dijkhoff goed gewaardeerd

De relatief stabiele positie van de ChristenUnie kan te danken zijn aan de gezichtsbepalende politici. Gert-Jan Segers is na Klaas Dijkhoff de meest populaire fractievoorzitter.

Carola Schouten, minister van Landbouw, krijgt een 6,8 van de kiezers, waarmee ze de meest populaire minister is.

Opvallend zijn de relatief lage scores voor de VVD-ministers. Cora van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstaat) is de best gewaardeerde minister van VVD-huize op een zesde plaats. Premier Mark Rutte eindigt net boven Eric Wiebes, Sander Dekker en hekkensluiter Stef Blok. Samen bezetten deze vier VVD-ministers de laatste plaatsen op de ranglijst.

Meer informatie

- Peter Kanne, p.kanne@ioresearch.nl, 06-31943707
- Laurens Klein Kranenburg, l.kleinkranenburg@ioresearch.nl, 053-200 52 22

Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.

Verantwoording

Dit blijkt uit de Prinsjesdagpeiling van I&O Research onder 2.779 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van 7 tot en met 11 september 2018, 08.00 uur. Het onderzoek vond grotendeels plaats vóór de onthulling van Nieuwsuur en Trouw over de Nederlandse steun aan omstrede strijdgroepen in Syrië.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij de belangrijkste uitkomsten is er sprake van een marge van plus of min 1 à 2 procent (of: 1 à 2 zetels). Bij de score voor de VVD (17,1 procent) is er bijvoorbeeld sprake van een marge van plus of min 1,7 procent. Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we stellen dat de VVD scoort tussen de 15,4 en 18,8 procent. In zetels vertaald betekent dat – in het geval van de VVD – een verschuiving van drie of meer zetels significant is. Bij de kleinere partijen is de onzekerheidsmarge kleiner.

1. I&O zetelpeiling: VVD levert langzaam in, GroenLinks groeit gestaag door

Als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, zou de VVD nog steeds de grootste partij van Nederland zijn, met 26 zetels. Ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017 levert de VVD echter gestaag in (-7). Toen haalde de partij 33 zetels, een half jaar later waren het er 30, nu dus nog 26. Ook regeringspartijen CDA (nu 15, -4) en D66 (nu 13, -6) leveren in ten opzichte van maart 2017. Voor D66 is die neergang vooral de laatste maanden ingezet. De ChristenUnie is de enige regeringspartij die op (lichte) winst staat (7 zetels, +2). Samen zouden de coalitiepartijen nu 61 zetels halen.

Aan de linkerkant van het spectrum zien we GroenLinks gestaag groeien, nu naar 19 zetels (+5 t.o.v. 2017), waarmee het de tweede partij van Nederland zou zijn. Ook de PvdA (11) laat een bescheiden groei over de langere termijn zien (+2 t.o.v. 2017). De SP (14) noteert een groei van 3 zetels ten opzichte van juni en zou daarmee haar huidige zetelaantal behouden. Deze linkse partijen samen zouden nu 44 zetels halen, wat er in maart 2017 nog 37 waren, dus 'links' als geheel groeit wel bescheiden.

Aan de rechterkant levert de PVV in (nu 15, -5 t.o.v. 2017) en stabiliseert het Forum voor Democratie (nu 12 zetels, +10).

Tabel 1 Zetelpeiling

"Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?"
Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.988). Exclusief blanco, weet ik niet en wil ik niet zeggen.

	PEILING																	
	TK 2017		Percentage							Zetels							+/-	+/-
	%	Zetels	11-9	11-10	30-10	6-2	12-3 ¹	29-6 ²	11-9	11-9	11-10	30-10	6-2	12-3	29-6	11-9	t.o.v. TK17	t.o.v. 29-6
			2017	2018				2017				2018						
VVD	21,3	33	19,5	19,3	19,2	18,9	17,7	17,5	17,1	30	30	30	29	27	27	26	-7	-1
PVV	13,1	20	12,8	12,3	11,9	10,6	10,5	10,3	9,7	20	19	18	16	16	16	15	-5	-1
CDA	12,4	19	10,4	9,6	9,5	9,4	10,5	10,8	9,6	16	15	15	14	16	16	15	-4	-1
D66	12,2	19	12,0	12,0	11,7	11,3	10,2	9,1	8,9	18	18	18	18	16	14	13	-6	-1
GL	9,1	14	9,7	10,5	10,3	10,7	10,7	12,7	12,7	15	16	16	16	16	19	19	+5	0
SP	9,1	14	7,9	6,6	7,1	7,9	8,4	7,6	8,9	12	10	11	12	13	11	14	0	+3
PvdA	5,7	9	6,0	6,4	6,9	6,7	7,6	7,0	7,4	9	9	10	10	12	11	11	+2	0
CU	3,4	5	4,3	4,4	4,4	4,3	5,0	4,7	4,9	6	6	6	6	7	7	7	+2	0
PvdD	3,2	5	4,1	3,9	3,5	4,1	3,6	4,4	4,4	6	6	5	6	5	6	6	+1	0
50 Plus	3,1	4	2,8	4,1	3,4	3,2	4,2	4,0	3,4	4	6	5	5	6	6	5	+1	-1
SGP	2,1	3	2,2	2,2	2,5	2,4	2,3	2,3	2,7	3	3	3	3	3	3	4	+1	+1
DENK	2,1	3	1,8	1,6	1,6	1,6	2,0	2,3	2,2	2	2	2	2	3	3	3	0	0
FvD	1,8	2	5,9	6,6	7,4	8,6	6,8	7,1	8,0	9	10	11	13	10	11	12	+10	+1
Anders ³	1,5	0	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,1	0,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	100	150	100	100	100	100	100	100	100	150	150	150	150	150	150	150		

Bron: I&O Research, september 2017 – september 2018

¹ Niet eerder gepubliceerd. Deze peiling liep van 8 tot en met 12 maart 2018. n=3.375 (zeker/waarschijnlijk wel stemmen).

² Niet eerder gepubliceerd. Deze peiling liep van 13 tot en met 29 juni 2018. n=2.252 (zeker/waarschijnlijk wel stemmen).

³ Verschillende partijen, o.a. Piratenpartij en Artikel 1 (niet boven kiesdrempel bij verkiezingen in maart 2017).

2. Tevredenheid met kabinet-Rutte III

2.1 Tevredenheid met Rutte III afgenomen: 56% ontevreden

Voor het eerst sinds het aantreden van dit kabinet zien we dat de meerderheid van de kiezers *ontevreden* is over het kabinet Rutte III: 56 procent is ontevreden, tegen 40 procent die tevreden is. Het aandeel 'helemaal niet tevreden' steeg naar 25 procent, terwijl het in eerdere I&O-peilingen nooit boven de 20 procent kwam.

Het meest ontevreden zijn kiezers van PVV (95% ontevreden), FvD (90%), SP (86%), DENK (87%) en PvdD (85%).

Van de huidige (virtuele) kiezers van de coalitiepartijen zijn de VVD-stemmers het meest tevreden (92%), gevolgd door kiezers van D66 (71%), CDA (63%) en ChristenUnie (61%). Voor de ChristenUnie-kiezers is dat een daling ten opzichte van de februari-meting. Toen was nog 80 procent van de ChristenUnie-kiezers tevreden.

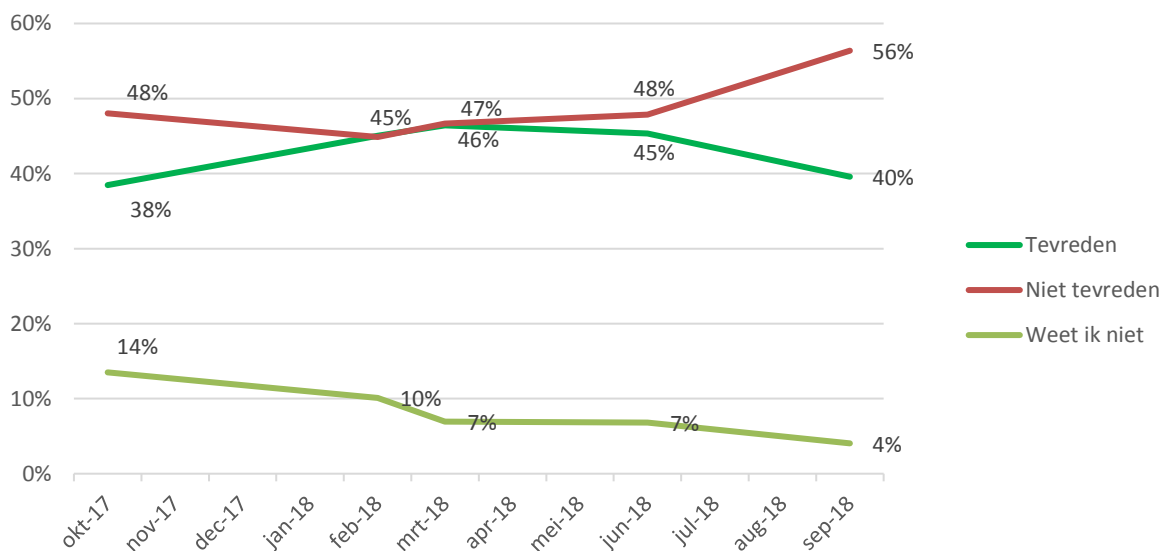
Van de kiezers die in 2017 op deze partijen stemden, zijn ook de VVD-kiezers – met 74 procent – het meest tevreden (24% is ontevreden), gevolgd door de kiezers van ChristenUnie (63% tevreden, 34% ontevreden), D66 (61% en 37%) en CDA (52%, 45%).

Ook SGP-stemmers zijn (met 68%, zowel van de huidige als 2017-stemmers) relatief tevreden.

Van de huidige PvdA- en GroenLinks-kiezers is respectievelijk 30 procent (was 40%) en 24 procent (was 28%) tevreden met het kabinet, twee derde van de kiezers van deze partijen oordeelt negatief.

Figuur 2

'Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?' (n=2.779)

Bron: I&O Research, oktober 2017 – september 2018

2.2 Waarom is een kwart van de kiezers zeer ontevreden met kabinet Rutte III?

Ontevreden met het kabinet: dividendbelasting, uitkleden publieke sector en zorg

Degenen die 'helemaal niet tevreden' zijn (25% van alle kiezers) vroegen we om een toelichting. Zeer veel ontevreden kiezers noemen de afschaffing van de dividendbelasting, waar 64% van de kiezers op tegen is (zie ook hoofdstuk 4), vooral kiezers van SP, GroenLinks, PvdD en FvD (allen meer dan 80% tegen), maar ook de kiezers van D66, CDA en CU zijn in meerderheid tegen. Kiezers die nu op de VVD zouden stemmen, zijn als enige per saldo voor (47% voor, 35% tegen), maar onder kiezers die in 2017 op de VVD stemden, is dat andersom: 46% tegen, 34% voor.

Daarnaast vinden veel ontevreden kiezers dat de publieke sector en de sociale voorzieningen te veel onder druk staan.

Enkele toelichtingen van **zeer ontevreden** kiezers:

De dividendbelasting is een voorbeeld. De wurggreep in het parlement, kijk eens goed naar het debat over minister Blok. Dan het dilemma om de kinderen weg te zenden tegen alle uitspraken in. Zie ik heb me alleen beperkt tot de afgelopen week. (SP-stemmer)

De koopkracht blijft zeer ernstig achter, dividendbelasting afschaffen is te idioot voor woorden. Er wordt bezuinigd op de verkeerde zaken. Lage en middeninkomens lijden onder dit kabinet. Het is amper te merken dat de crisis voorbij is. (SP-kiezer)

Ouderen worden gekort grote bedrijven krijgen het in de schoot geworpen. (CDA-kiezer).

Dividendbelasting weggegeven! Teveel geld naar de omroep. Te weinig naar zorg, onderwijs, politie (CU-kiezer)

De VVD stapelt schandaal op schandaal, drukt ondemocratisch beleid door (dividendbelasting) waar zelfs de coalitiepartners niet achter staan maar die zijn te geil op het pluche. Onvoorstelbaar dat dit kabinet er nog zit. We worden geleid door het grootkapitaal, maar kennelijk vinden VVD-stemmers dat prima want in de peilingen blijven ze het goed doen. (GL-kiezer)

Afschaffing van de dividendbelasting, afschaffing van de salderingsregeling en over het algemeen te weinig aandacht voor zwakke groepen in de samenleving zoals ouderen, gehandicapten en laag opgeleiden. (GL-kiezer)

Afbraak van sociale voorzieningen gaat steeds maar door. De rijken profiteren meer van het klimmen uit de recessie dan de mindervermogende burgers. Veranderingen in het bestel zijn meestal verkapte bezuinigingen. Er wordt weinig vaart gemaakt met milieumaatregelen. Lobby van multinationals en bevoorrechte groepen is te sterk voor dit slappe kabinet. (PvdD-kiezer)

De rijken worden rijker en de minder bedeelden worden uitgeknepen. Asociaal gedrag als voorbeeld... (CDA-kiezer).

De afschaffing van de dividendbelasting. Het algemene sjoemelen en vals spelen en het constante staan voor de internationale in plaats van voor Nederland en Nederlanders. Vind Rutte eigenlijk maar een vervelende weglacher. (FvD-kiezer)

Deze regering kijkt alleen maar hoe kunnen we de VVD tevreden houden en mensen met geld. De publieke sector wordt nog verder afgeschaft of kleiner gemaakt. Studeren is alleen maar weggelegd voor mensen met geld. (PvdA-kiezer).

Dingen die beloofd waren worden niet gedaan en de dividendbelasting was helemaal niet genoemd bij de programma's. Hoe moet je dat dan weten? Je kunt geen mening geven over iets wat niet in het verkiezingsprogramma genoemd wordt. (weet nog niet op welke partij ik zou stemmen)

2.3 Waarom is 3% van de kiezers zeer tevreden met kabinet-Rutte III?

Tevreden kiezers: het gaat Nederland economisch voor de wind

Kiezers die zeer tevreden zijn over het kabinet Rutte III (3% van alle kiezers), zijn vooral blij met de economische voorspoed en stabiliteit. Vaak wordt gezegd dat het knap van dit kabinet is dat het stand houdt met vier partijen met soms tegengestelde standpunten. Van hen krijgt de premier juist complimenten.

Enkele toelichtingen van **zeer tevreden** kiezers:

Algemeen landsbelang in de breedste zin wordt gediend, Rutte is een top premier, zeer ervaren en het gaat economisch/financieel een ieder voor de wind. (VVD-kiezer)

In eerste instantie verdienen zij een compliment voor de getoonde moed om met elkaar het avontuur aan te gaan. Daarnaast heb ik waardering voor het regeerakkoord en ga ervan uit dat op Prinsjesdag verdere uitvoering zal worden gegeven aan genoemd regeerakkoord. (VVD-kiezer)

Binnen de mogelijkheden van een veel partijen kabinet dragen ze toch een duidelijke lijn naar buiten uit. Ik denk dat dit goed is voor ons land. (VVD-kiezer)

Economie draait goed, geld wordt zorgvuldig uitgegeven en niet over de balk gesmeten. (VVD-kiezer).

In een coalitie van uiteenlopende partijen moeten er altijd concessies gedaan worden, maar dat is wat mij betreft juist ook democratie in optima forma. Tot op heden vind ik dat het ze het goed doen, op een paar "misstappen" van enkele ministers na. (VVD-kiezer)

Compromissen moeten nu eenmaal genomen worden. (CU-kiezer)

Met name op klimaatgebied (van het gas af). (D66-kiezer)

Voor de grote vraagstukken hebben ze redelijk goed passende oplossingen. Ze houden goed voet bij stuk wanneer nodig. De begroting blijft nagenoeg gelijk, ondanks eventuele tegenvallers. Enige wat nog wel zou mogen is meer ruimte voor zorg, het leger en hulpdiensten. (D66-kiezer)

Hoogste Economische groei afgelopen 2 jaar van de EU met een lage overheidsschuld. (CDA-kiezer)

Het is een rechts kabinet met een bekwame premier. (SGP-kiezer)

3. Bekendheid en populariteit politici en ministers

3.1 Bekendheid politici

Geert Wilders, Alexander Pechtold, Jesse Klaver en Lodewijk Asscher zijn de bekendste fractievoorzitters in de Tweede Kamer. Zij zijn bij meer dan 90 procent van de kiezers bekend. De verschillen met 2017 zijn verwaarloosbaar.⁴ Ten opzichte van 2016 zijn Jesse Klaver, Gert-Jan Segers en Tunahan Kuzu duidelijk bekender geworden.

Relatieve nieuwkomers in de Tweede Kamer, Lilian Marijnissen en Klaas Dijkhoff, zijn met 81% en 75% al behoorlijk bekend.

Figuur 3

Welke van onderstaande politici kent u?⁵

	2016	2017	2018
Geert Wilders	96%	98%	96%
Alexander Pechtold	92%	96%	94%
Jesse Klaver	77%	95%	92%
Lodewijk Asscher	90%	95%	92%
Sybrand Buma	85%	92%	88%
Henk Krol	85%	90%	84%
Marianne Thieme	81%	88%	83%
Lilian Marijnissen	-	-	81%
Klaas Dijkhoff	-	-	75%
Kees van der Staaij	60%	68%	64%
Gert-Jan Segers	26%	68%	63%
Tunahan Kuzu	29%	49%	53%
Farid Azarkan	-	-	27%
GEEN VAN DEZE	1%	1%	2%

⁴ Bij deze meting is de bekendheid voor de meeste politici een paar procent lager dan in 2017. Dit is hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door een iets andere vraagstelling. Bij eerdere metingen was de vraag: Welke van onderstaande politici kent u, al was het alleen maar van naam?

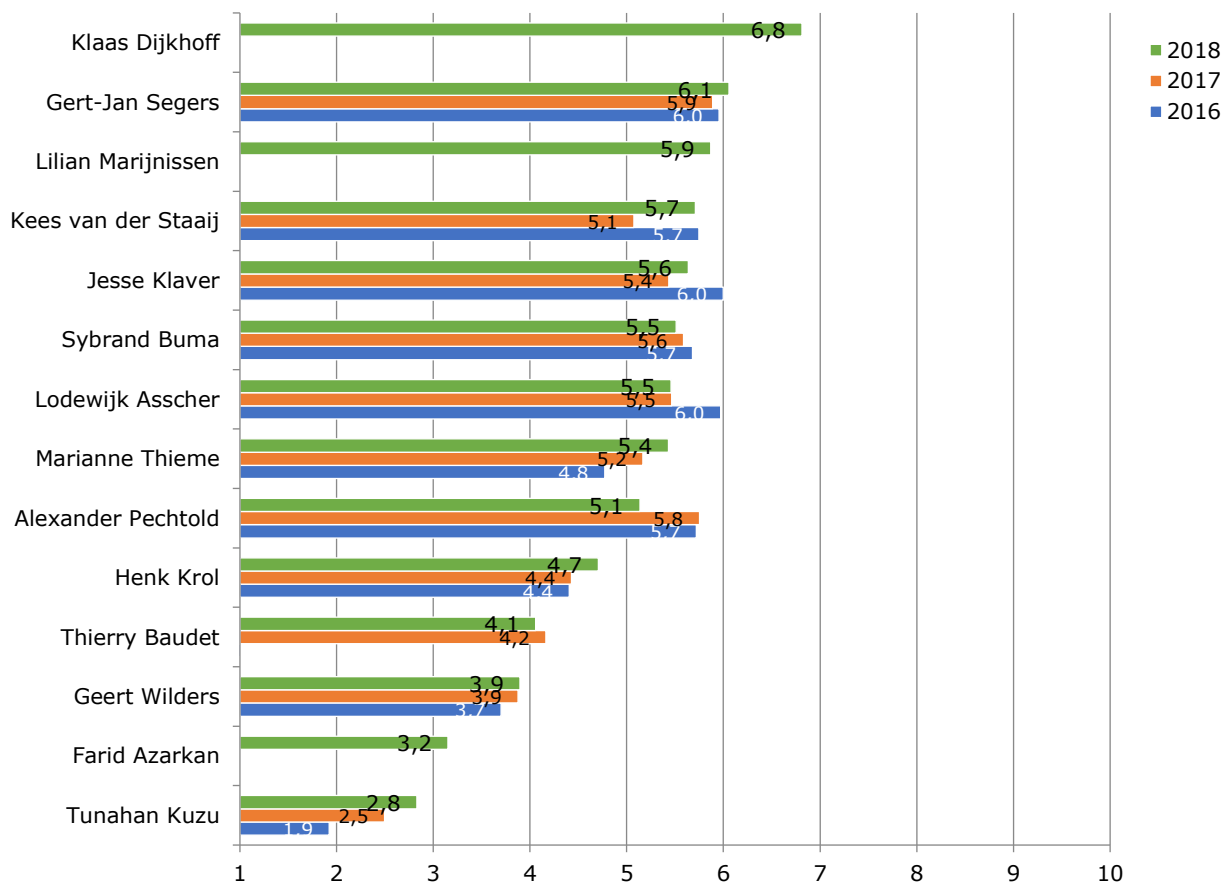
⁵ Bij eerdere metingen was de vraag: Welke van onderstaande politici kent u, al was het alleen maar van naam?

3.2 Klaas Dijkhoff best gewaardeerde fractievoorzitter

Klaas Dijkhoff is niet de bekendste fractievoorzitter, wel de meest populaire. Hij krijgt een 6,8 van de kiezers die hem zeggen te kennen. Van de VVD-kiezers krijgt hij een 8,4. Op afstand volgt Gert-Jan Segers met een 6,1, die van de CU-kiezers een 8,2 krijgt. Lillian Marijnissen wordt beoordeeld met een keurige 5,9, waarmee ze een derde plaats bezet. Ter vergelijking: Emile Roemer kreeg een jaar geleden een 5,4. Van de SP-kiezers krijgt Marijnissen een 8,1. Kees van der Staaij krijgt van zijn eigen achterban maar liefst een 9,1, van alle kiezers samen een 5,7. Jesse Klaver wordt beoordeeld met een 5,6, iets hoger dan de 5,4 van een jaar geleden, maar in de aanloop naar de verkiezingen haalde hij steeds een cijfer boven de 6, waarmee hij vaak, naast Segers, Roemer en Pechtold, bij de meest populaire lijsttrekkers hoorde. Van de GL-kiezers krijgt hij een 8,1. Ook Sybrand Buma levert iets in: nu een 5,5. CDA'ers geven hem een 7,5. Lodewijk Asscher staat stabiel op een 5,5, PvdA'ers geven hem een 7,5. Marianne Thieme doet het elk jaar iets beter, waar ze in 2016 nog een 4,8 noteerde, wordt ze nu met een 5,4 gewaardeerd. De PvdD-kiezers geven haar een 8,5. Alexander Pechtold levert fors in: van een 5,8 in 2017 naar een 5,1 nu. D66-kiezers geven hem een 7,8. Henk Krol wordt iets beter beoordeeld dan voorgaande jaren: van een 4,4 naar een 4,7. 50 Plus-stemmers geven hem een 7,4. Thierry Baudet, Geert Wilders en Farid Azarkan⁶ krijgen zeer lage cijfers: een 4,1, 3,9 en 3,2. Ze worden wel goed gewaardeerd door hun eigen kiezers (Baudet 8,5, Wilders 8,4 en Azarkan 8,3).

Figuur 4

Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?

⁶ Farid Azarkan vervangt tijdelijk Tunahan Kuzu als fractievoorzitter in de Tweede Kamer.

3.3 Bekendheid ministers

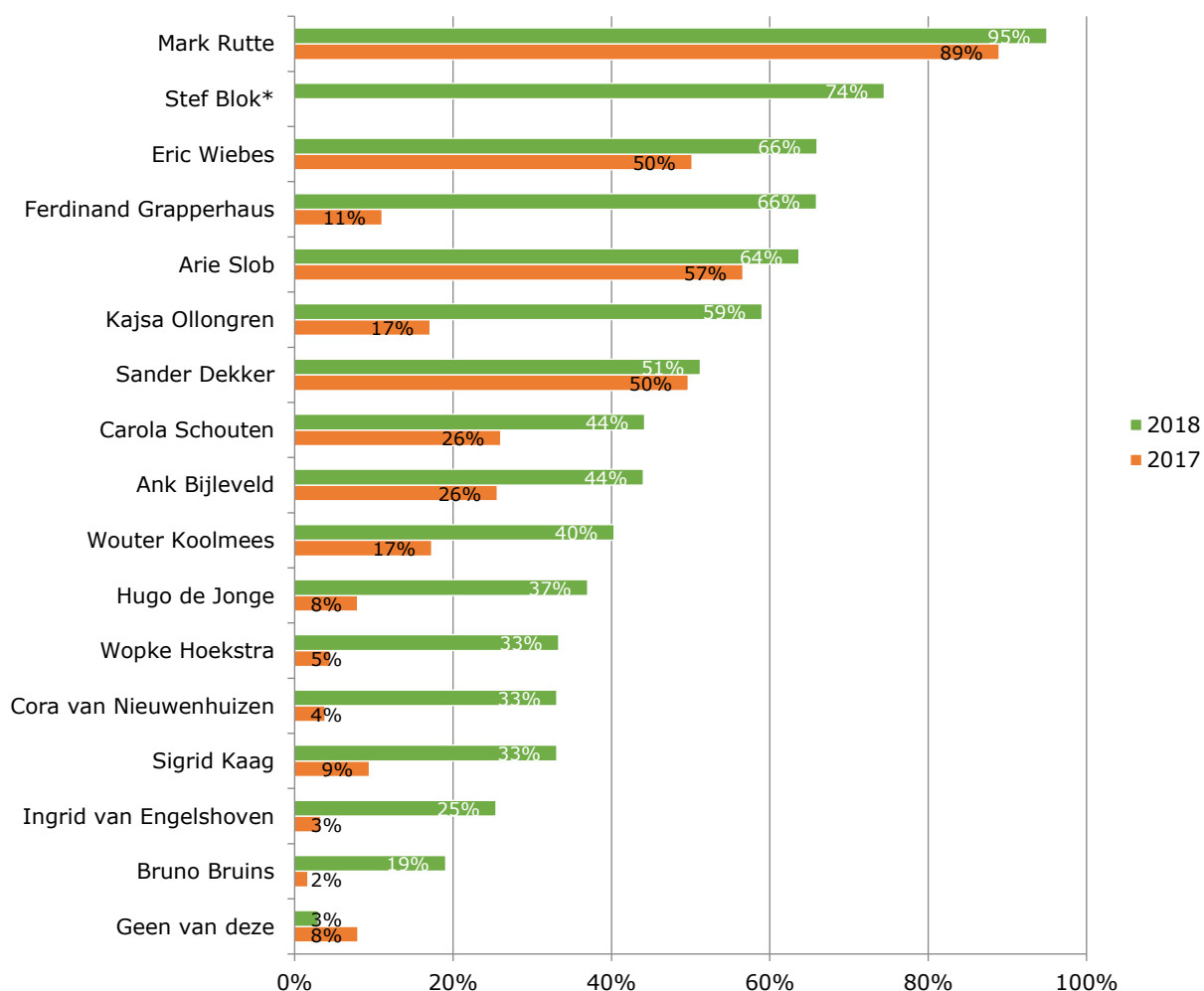
Van alle ministers is premier Mark Rutte veruit de bekendste met 95 procent. Relatieve nieuwkomer Stef Blok was in 2015 bekend bij 73% (als minister in kabinet-Rutte II), nu bij 74%, waarmee hij de op een na bekendste minister is. Daarna volgen Eric Wiebes, Ferdinand Grapperhaus en Arie Slob, elk bij circa twee derde bekend.

Het minst bekend is minister zonder portefeuille (medische zorg) Bruno Bruins met 19 procent.

We zien dat nagenoeg alle ministers aan bekendheid hebben gewonnen. Logisch, want een jaar geleden was het kabinet net aangetreden. Vooral Grapperhaus en Ollongren zijn beduidend bekender geworden.

Figuur 5

Welke van onderstaande ministers kent u?

* Stef Blok volgde in maart 2018 Halbe Zijlstra op als minister van Buitenlandse Zaken.

3.4 Carola Schouten best gewaardeerde minister

Carola Schouten, minister van Landbouw voor de ChristenUnie, krijgt een 6,8 van de kiezers, waarmee ze de meest populaire minister is. Sigrid Kaag (D66, Buitenlandse Handel, een 6,5), Hugo de Jonge (CDA, Gezondheidszorg, 6,4) en Wopke Hoekstra (CDA, Financiën, 6,4) volgen op enige afstand. Anders dan bij andere kabinetten (Dijsselbloem, De Jager, Bos, Zalm) wordt deze lijst voor Rutte II niet aangevoerd door de minister van Financiën.

De eerste minister van VVD-huize vinden we op een zesde plaats: Cora van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstraat), met een 5,9.

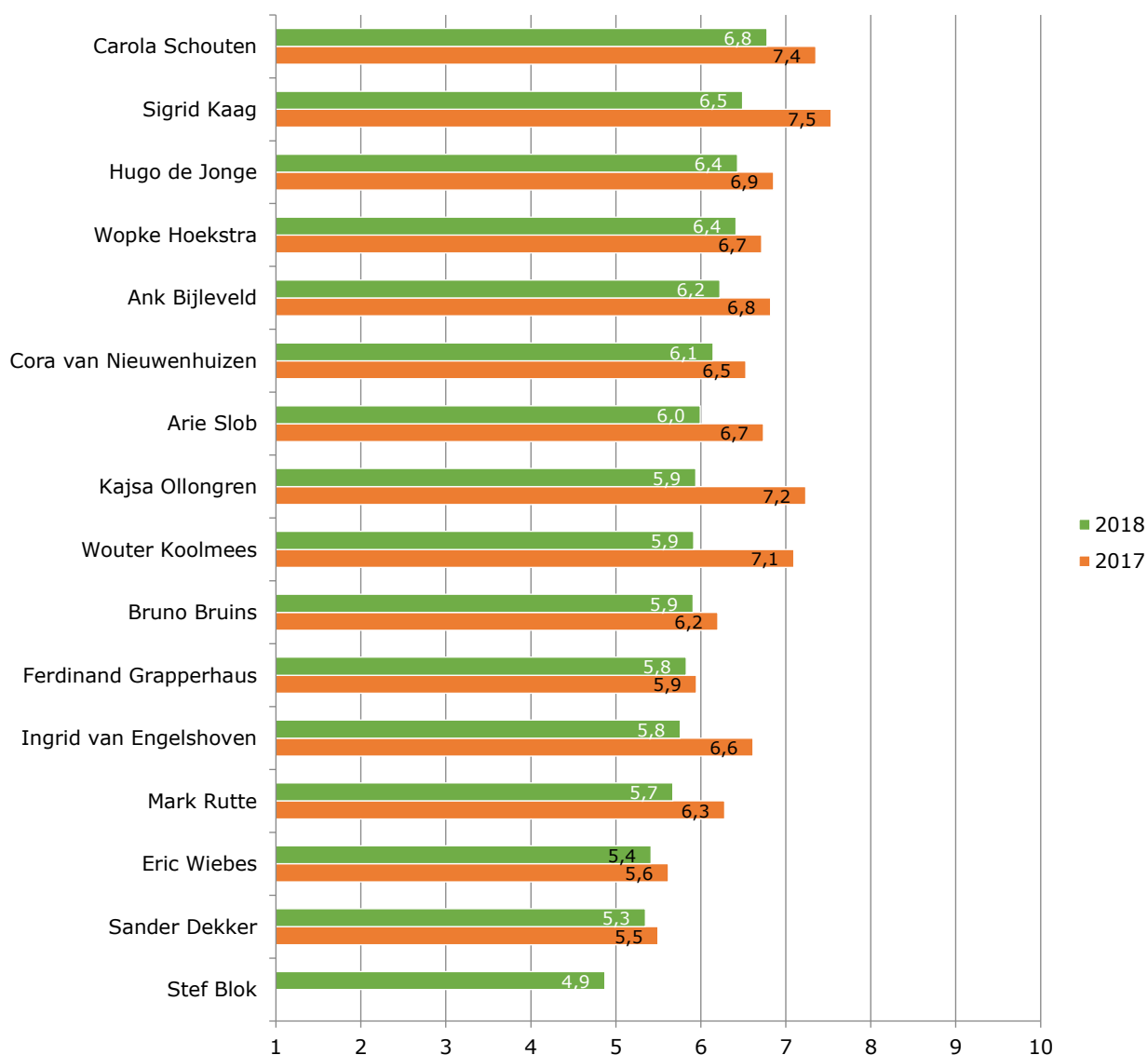
Premier Mark Rutte scoort met een 5,7 ruim een half punt lager dan een jaar geleden (6,3). Als lijsttrekker voor de VVD haalde hij in februari 2017 een 5,9.

Het laagst wordt minister Blok van Buitenlandse Zaken, eveneens van de VVD, gewaardeerd: met een 4,9. In 2015 kreeg hij als minister voor Wonen en Rijksdienst een 5,1.

Vier VVD-ministers eindigen op de laatste vier plaatsen.

Figuur 6

Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze minister waardeert?

4. Afschaffing van de dividendbelasting

4.1 Nagenoeg alle kiezers op de hoogte van afschaffen dividendbelasting

Het kabinet is na veel discussie nog steeds van plan om de dividendbelasting af te schaffen. We vroegen kiezers of men hier iets over gezien, gehoord of gelezen heeft en dat blijkt het geval voor 94% van alle kiezers, waarvan ruim de helft (49% van allen) zegt ook goed op de hoogte te zijn van de inhoud van het voorstel.

Als we vervolgens vragen of men in enkele woorden kan omschrijven wat het plan van het kabinet met de dividendbelasting is, is 82 procent hiertoe in staat. De omschrijvingen geven aardig weer hoe men erover denkt:

2 miljard € PER JAAR aan buitenlandse aandeelhouders van multinationals cadeau te doen. In de ongefundeerde hoop dat deze bedrijven zich in Nederland vestigen.

Aandeelhouders hoeven geen belasting meet te betalen over het dividend en dat kost de staat 1.9 miljard

Belachelijk hoog en groot belastingvoordeel voor grote buitenlandse multinationals in de hoop deze in ons land gevestigd te houden.

Buitenlandse bedrijven hier houden en ook nieuwe bedrijven binnen halen

Dividend eruit, grote multinationals erin.

Het kabinet gaat vrijstelling van heffing dividendbelasting verlenen aan de grootste en de grotere ondernemingen die in ons land haar hoofdkantoor hebben. Dit is een VVD plannetje dat, misschien wel noodgedwongen, door de andere coalitiepartners al dan niet knarsetandend, wordt ondersteund. Dit kost de Staat een enorm bedrag aan inkomens, welke weer gecompenseerd zal moeten worden door belastingopbrengsten. Het kabinet heeft het voornemen deze te putten uit belastingopbrengsten uit het bedrijfsleven, waardoor de belastingbetaler hiervan niet de dupe zal worden. Verslijt men in Den Haag ons nu voor zo dom? Het bedrijfsleven verhaalt deze extra kosten toch op hun producten?

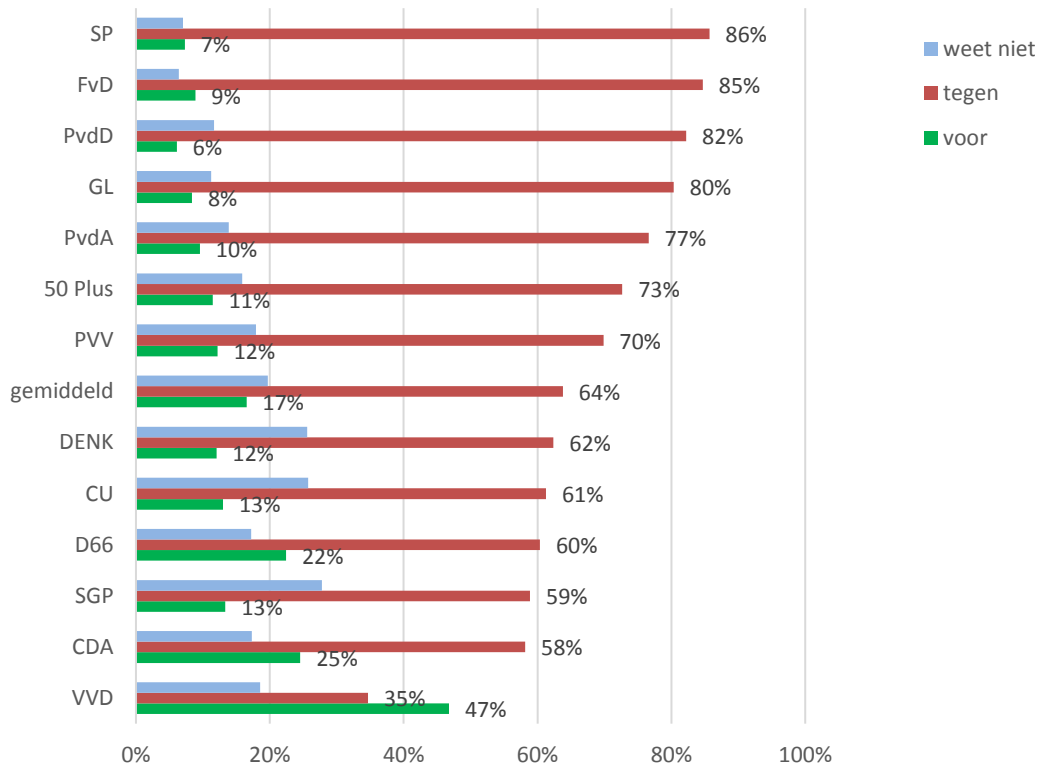
4.2 Bijna twee derde kiezers tegen afschaffen dividendbelasting

Bijna twee derde (64%) van alle kiezers is tegen het afschaffen van de dividendbelasting, slechts 17 procent is er voor.

Het zijn vooral kiezers van oppositiepartijen SP, FvD, PvdD, GroenLinks, PvdA, 50 Plus en PVV die hier fel tegen zijn. Maar ook kiezers van coalitiepartijen ChristenUnie, D66 en CDA zijn in meerderheid tegen. Kiezers die nu op de VVD zouden stemmen zijn als enige per saldo voor (47% voor, 35% tegen), maar onder kiezers die in 2017 op de VVD stemden is dat andersom: 46% tegen, 34% voor.

Figuur 7

Bent u voor of tegen de afschaffing van de dividendbelasting? (naar huidige stemvoorkeur)

4.3 Experiment: met en zonder informatie

Om te achterhalen wat het verschaffen van informatie doet met het standpunt, deelden we de steekproef *at random* op in twee delen. De ene groep gaven we informatie, argumenten van voor- en tegenstanders. De andere groep stelden we alleen de vraag 'Bent u voor of tegen de afschaffing van de dividendbelasting?'

Informatie:

De dividendbelasting is een belasting op winst die aan aandeelhouders wordt uitgekeerd. Het kabinet wil de dividendbelasting afschaffen om het voor buitenlandse bedrijven aantrekkelijker te maken zich in Nederland te vestigen. Het kabinet was er in eerste instantie vanuit gegaan dat het om 1,4 miljard euro per jaar zou gaan, maar door de groeiende economie is het dit jaar vermoedelijk 1,9 miljard euro.

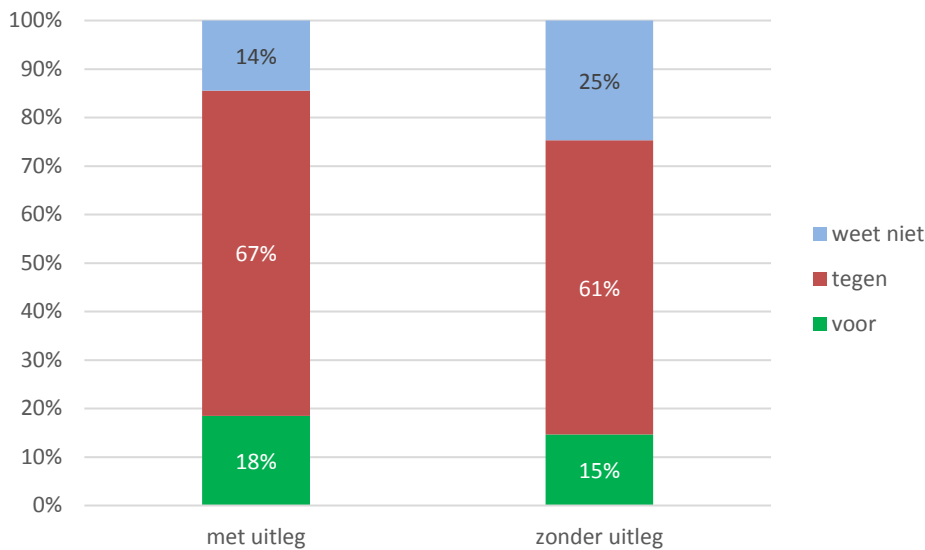
Voorstanders zeggen dat deze maatregel nodig is om grote ondernemingen, zoals Shell en Unilever, in Nederland te houden. Dit is goed voor de werkgelegenheid. Ook maakt het Nederland aantrekkelijker voor bedrijven om zich hier te vestigen.

Tegenstanders wijzen erop dat alleen buitenlandse aandeelhouders voordeel hebben van het afschaffen van de dividendbelasting. Nederlandse beleggers kunnen de belasting al verrekenen bij hun jaarlijkse belastingaangifte. Zij betwijfelen of grote bedrijven zullen vertrekken, als de dividendbelasting toch in stand blijft.

Het blijkt dat het verschaffen van deze informatie weinig effect heeft op de verhouding voor/tegen. Zonder uitleg is 61 procent tegen, 15 procent voor en weet een kwart het niet (als we 'weet niet' weglaten is 81% tegen). Met uitleg is 67 procent tegen, 18 procent voor en daalt het aandeel 'weet niet' naar 14 procent. Als we hier 'weet niet' weglaten is 78 procent tegen.

Figuur 8

Bent u voor of tegen de afschaffing van de dividendbelasting? (wel of geen uitleg)

4.4 Effect afschaffen dividendbelasting op stemgedrag

In hoofdstuk 1 (I&O Peiling) zagen we dat coalitiepartijen VVD (-7), CDA (-4) en D66 (-6) zetels inleveren ten opzichte van de verkiezingsuitslag van 2017. ChristenUnie is vrij stabiel (+2). Hoewel het moeilijk is een exact causaal verband aan te wijzen, heeft het er alle schijn van dat de dividendbelasting VVD, CDA en D66 wel degelijk zetels kost. In de eerste plaats zien we dat bij de dalende tevredenheid over het kabinet-Rutte III. Heel veel kiezers noemen de afschaffing van de dividendbelasting als een van de redenen.

Zoals gezegd zijn kiezers die nu op de VVD zouden stemmen per saldo voor (47% voor, 35% tegen), maar onder kiezers die in 2017 op de VVD stemden, is dat andersom: 46% tegen, 34% voor. Er zijn dus al de nodige VVD-kiezers mede om deze reden weggelopen.

Van degenen die ten opzichte van de vorige peiling zijn veranderd qua partijvoorkeur is een groter deel tegen (73% tegen) dan van degenen die hier voor zijn (63% tegen), onder degenen die de vorige keer op de VVD, CDA, D66 of CU stemden is dat respectievelijk 67%, 69%, 79% en 72%.

Anders gesteld: de coalitiepartijen winnen in ieder geval geen stemmen met het afschaffen van de dividendbelasting.

4.5 Argumenten voor en tegen afschaffen dividendbelasting

Voorstanders:

Ik denk dat, met name grote buitenlandse, bedrijven om deze reden toch een (hoofd)vestiging in Nederland willen. Al zullen ze dit niet openlijk toegeven. (VVD-kiezer)

Het is een dubbelop belasting, nadat de vennootschapsbelasting al is betaald. Dividendbelasting had nooit ingevoerd mogen worden, er bestaat ook niet iets als een "rentebelasting". Betaalde rentes mogen bedrijven bovendien aftrekken als kosten, dividendbelasting niet. Het is onterecht om buitenlandse dividendontvangers anders te behandelen dan Nederlandse en Europese inzittenden. Het is administratief een ramp om buitenlandse dividendbelasting terug te vorderen. (VVD-kiezer)

Nederland kan zich niet veroorloven dat grote bedrijven van wereldfaam hier vertrekken of zich niet willen vestigen. Juist door dit soort bedrijven (al is het maar door de naam) spreekt Nederland wereldwijd mee. (FvD-kiezer)

Komt hopelijk bedrijfsleven en interesse in Nederland tegemoet. Vooral grote investeerders voor bijv. het havengebied. Maakt economie en werkgelegenheid sterker. (D66-kiezer)

Met de huidige maatschappij is het nodig om over de grenzen heen te kijken. Het gaat dus niet alleen om de huidige bedrijven maar ook over economische ontwikkeling en groei, dit lijkt hierop aan te sluiten. (weet nog niet)

Tegenstanders:

De gewone ondernemer moet veel belasting afdragen, de multinationals krijgen al veel belastingvoordeel (bijvoorbeeld betaalt ABN Amro maar 1% omzetbelasting, terwijl de kleine baas 25% moet afdragen). Tevens is al onderzocht dat de buitenlandse bedrijven niet of nauwelijks geïnteresseerd zijn. Dit is een truuk om de bekende aandeelhouders te pleasen zodat er een plekje wordt vrijgemaakt voor de zittende politici. (SP-kiezer)

De grote graaiers (lees: Shell en Unilever) gaan met het extra geld lekker naar het buitenland, beloften in Nederland te vestigen en daar ook te zorgen voor meer werkgelegenheid zijn er niet. De mensen die het geld écht moeten verdienen in Nederland (lees: alle werknemers), kunnen voor de kosten opdraaien. Kortom: de graaiers worden nóg rijker, de mensen die al niet veel hebben, kunnen het gelag betalen. (PvdA-kiezer)

Het btw tarief wordt hoger, ook de dagelijkse boodschappen voor consument (CDA-kiezer)

Beoogde effect is kwestieus en wordt door betrokkenen (behoudens Shell en Unilever) zelfs ontkent. Gaat ten koste van MKB. Alsof er geen urgenter maatschappelijke problemen op te lossen zijn. Dubieuze rol van Rutte. (GL-kiezer)

Dat geld kan beter besteed worden aan de publieke sector die het hard nodig heeft. Grote bedrijven hebben al veel meer te besteden. (D66-kiezer).

De € 2 miljard, die dit de schatkist gaat kosten kan ook op andere manieren besteed worden. De kabinetten Rutte, laten, in tegenstelling tot wat hij zelf heeft gezegd bij de belastingverhogingen noodzakelijk als gevolg van de bankencrisis, met name de ouderen en invaliditeitsgepensioneerden opdraaien voor de lasten. Nu het beter gaat met de Nederlandse economie worden deze groepen consequent vergeten. M.a.w. wel de lasten doorschuiven, maar niet de lusten. Politiek is verworden tot het tevredenstellen van cliënten i.p.v. het algemeen belang. (weet nog niet)

Buitenlandse investeerders hebben er nog nooit over geklaagd, alleen Nederlandse, half Nederlandse bedrijven die zowel op de beurs in Amsterdam als in Londen zijn genoteerd klagen, omdat de raden van bestuur en of - commissarissen vinden dat hun aandeelhouders benadeeld worden, vaak zijn ze zelf aandeelhouder of wordt salaris of bonus uitgekeerd in aandelen. Bovendien was er geen enkele politieke partij die voor de verkiezingen aan de kiezer heeft duidelijk gemaakt dat deze grap deel zou uitmaken van de coalitiebesprekingen. Het blijkt een afspraak te zijn tussen een oud werknemer (Rutte) en Polman van Unilever. (Stemt niet)

5. Onderzoeksverantwoording

I&O Research heeft een landelijk representatief onderzoek uitgevoerd onder 2.779 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van 7 tot en met 11 september 2018, 08.00 uur.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers (95 procent) is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=2.691). Daarnaast zijn 88 deelnemers (3 procent) via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij de belangrijkste uitkomsten is er sprake van een marge van plus of min 1 à 2 procent (of: 1 à 2 zetels). Bij de score voor de VVD (17,1 procent) is er bijvoorbeeld sprake van een marge van plus of min 1,7 procent. Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we stellen dat de VVD scoort tussen de 15,4 en 18,8 procent. In zetels vertaald betekent dat we – in het geval van de VVD – een verschuiving van drie of meer zetels als significant beschrijven. Bij de kleinere partijen is de onzekerheidsmarge kleiner.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2017).

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.